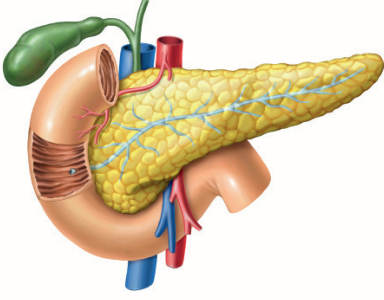

BÖLÜM 47

GERİATRİK HASTALARDA PANKREAS HASTALIKLARININ YÖNETİMİ

Sabiye AKBULUT¹

GİRİŞ

Pankreas, karın boşluğunda, retroperitoneal olarak yerleşmiş; yaklaşık 15 cm uzunluğunda, 3 cm genişliğinde, yumuşak, hafif kırmızimsı-sarımtarak renkte, yaklaşık 70-100 gram ağırlığında; ekzokrin ve endokrin fonksiyonlara sahip bir organımızdır. Baş, boyun, gövde ve kuyruk olmak üzere dört anatomik bölüm halinde incelenir. Arteriyel kan akımı çölyak ve süperior mezenterik arterden; venöz dönüşü ise portal ven yolu ile sağlanmaktadır (1,2).

Dünya Sağlık Örgütüne (DSÖ)'e göre yaşlılık; yaşamsal fonksiyonlarda ve tüm organizmanın verimliliğinde görülen sürekli azalma ile çevresel faktörlere uyum sağlama yeteneğinin azalması olarak tanımlanmaktadır. DSÖ kronolojik yaşlanma sınırını 65 yaş olarak belirtmektedir. Dünyada ve ülkemizde yaşlı nüfus giderek artmaktadır; yaşlı nüfusun yaklaşık olarak yarısı gelişmekte olan ülkelerdedir. Ülkemizde ise 2050 yılında yaklaşık olarak her 5 kişiden birinin 60 yaş ve üzerinde olacağı tahmin edilmektedir (3).

Yaşlanma ile birlikte insan vücudunda fizyolojik ve patolojik bazı değişiklikler olmaktadır. Bu değişikliklere rağmen vücut fonksiyonları ileri yaşlarda bile yeterli kapasite ile çalışmaktadır. Pankreas dokusunda da yaş ilerledikçe bazı

değişiklikler olmaktadır; pankreasta yaşla birlikte gelişen atrofiye bağlı olarak yağ dokusunda infiltrasyon, duktal hücre proliferasyonu, ana pankreatik kanalda genişleme gibi değişiklikler görülmektedir. Bu yapısal değişikliklere rağmen pankreas dokusu yaşlılıkta da yeterli kapasite ile çalışmakta ve fonksiyonel pankreas yetersizliğine yol açmamaktadır (4). Pankreasın ekzokrin salgı kapasitesinin %10'u normal bir sindirim işlevi için yeterli olmaktadır ve bu nedenle yaşlılarda protein, karbohidrat ve yağ metabolizması ve arbsorbsiyonunda önemli bir sorun oluşmamaktadır (5).

Pankreas endokrin ve ekzokrin fonksiyonları olan bir organdır; ekzokrin kısmı sindirim enzimlerini, endokrin kısmı ise hormonları salgılamaktadır; pankreas kanal hücrelerinden ise bikarbonat içiren sıvı salgılanmaktadır. Yaş ilerledikçe eğer kişi diyabetik değilse pankreasın endokrin fonksiyonlarında bir değişiklik olmamaktadır. Yaşla birlikte insulin salınımı artarken, insüline duyarlılık azalmakta; ayrıca adacık hücre sayısı ve işlevi de azalmaktadır. Bu durumdaki kişide eğer insulin direnci varsa diyabete yakınlık artmaktadır. 65 yaş üzerindeki kişilerde tip 2 diyabetes mellitus insidansı yaklaşık %20 olarak rapor edilmektedir (3,6). Yaşla ilgili diğer önemli bir konu ise 50 yaşın üzerine yeni başlayan DM

¹ Uzm. Dr., Kartal Koşuyolu Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Gastroenteroloji Kliniği, sabiye4@hotmail.com

Pankreatik steatozun spesifik bir tedavisi bulunmamakla birlikte; özellikle obezitesi ve tip II DM olan hastalara diyet ve egzersiz programlarının verilmesi önemlidir. Yaşlı bireylere sağlıklı iyi yaşam davranışları kazandırılarak; yaşam sürelerinde ve yaşam kalitelerinde artma sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Hu JX, Zhao CF, Chen WB, et al. Pancreatic cancer: A review of epidemiology, trend, and risk factors. *World J Gastroenterol* 2021; 27: 4298-4321.
- Çağlar V, Gönül Y, Songu A. Pankreas Anatomisi ve Varyasyonları. *Int J of Clin Research*. 2014; 2: 77- 82.
- Akdeniz M, Kavukcu E, Teksan A. Yaşlanmaya bağlı fizyolojik değişiklikler ve kliniğe yansımaları. İzbırak G, editör. *Birinci Basamakta Yaşlı Sağlığı*. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2019. p.10-15.
- Tüzün AE. Yaşlılık ve pankreas. Örmeci N, Abbasoğlu O, editör. *Pankreas Hastalıkları*. 1. Baskı. Ankara: Dünya Tıp kitabevi; 2016. p. 289-291.
- Gül ŞK, Akmansu M. Yaşlı Hastalarda Nutrisyon Desteği Nasıl Olmalı? *Turk J Oncol* 2020;35(Supp 1):77-85.
- Jones CM, Boelaert K. The Endocrinology of Ageing: A Mini-Review. *Gerontology*. 2015;61: 291-300.
- Pereira SP, Oldfield L, Ney A, et al. Early detection of pancreatic cancer. *Lancet Gastroenterol Hepatol*. 2020;5:698-710.
- Lillemoie KD. Pancreatic disease in the elderly. *Surg Clin N Amer* 1994; 74:317-344.
- Lankisch PG, Schirren CA, Kunze E. Undetected fatal acute pancreatitis: why is the disease so frequently overlooked? *American Journal of Gastroenterology* 1991;86:322-326.
- Nursal TZ, Hamaloğlu E. Yaşlılarda Gastrointestinal Sistem Cerrahisi. *Geriatrici* 1999, 2: 22-25.
- Brock C, Nielsen LM, Lelic D, et al. Pathophysiology of chronic pancreatitis. *World J Gastroenterol* 2013; 19: 7231-7240.
- Braganza JM, Lee SH, McCloy RF, et al. Chronic pancreatitis. *Lancet* 2011; 377: 1184-1197.
- Karaahmet F, Kekilli M. Kronik pankreatitte endoskopik tedavi: tek merkez sonuçları. *Ortadoğu Tıp Dergisi* 2018; 10: 343-347.
- Dincer M, Karabulut K. Pankreas kistik tümörleri: Etiyoloji-epidemioloji-patofizyoloji. Karahan SR, Köse E, editörler. *Pankreas Kistik Tümörleri Güncel Tanı ve Tedavi Yöntemleri*. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2021.p.1-4.
- Lee KS, Sekhar A, Rofsky NM, et al. Prevalence of incidental pancreatic cysts in the adult population on MR imaging. *Am J Gastroenterol* 2010; 105: 2079-2084.
- Gill Aj, Klimstra DS, Lam AK. Tumours of the pancreas. In: WHO Classification of Tumours. 5th ed. WHO Classification of Tumours Editorial Board, ed. Lyon: IARC Press; 2019. p.296.
- Le H, Ziogas A, Rhee JM, et al. A population-based, descriptive analysis of malignant intraductal papillary mucinous neoplasms of the pancreas. *Cancer Epidemiol Biomarkers Prev* 2008; 17: 2737-2741.
- Sakamoto T, Yagyu T, Uchinaka E, et al. The Prognostic Significance of Combined Geriatric Nutritional Risk Index and Psoas Muscle Volume in Older Patients With Pancreatic Cancer. *BMC Cancer* 2021; 21:342.
- Başara BB, Güler C, Yentür GK. T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık İstatistikleri Yıllığı, 2013: Ankara, s. 32-33.
- Sperti C, Moletta L, Pozza G. Pancreatic resection in very elderly patients: a critical analysis of existing evidence. *World J Gastrointest Oncol* 2017; 9 : 30-36.
- Hu S, Chen L, Lin C, et al. The prognostic value of preoperative geriatric nutritional risk index in patients with pancreatic ductal adenocarcinoma. *Cancer Manag Res*. 2020;12:385-395.
- Dominguez-Munoz JE, D Hardt P, Lerch MM, et al. Potential for screening for pancreatic exocrine insufficiency using the fecal elastase-1 test. *Dig Dis Sci* 2017;62:1119-1130.
- Dominguez-Munoz JE, Hieronymus C, Sauerbruch T, et al. Fecal elastase test: evaluation of a new noninvasive pancreatic function test. *Am J Gastroenterol* 1995;90:1834-1837.
- Bay F, Demir M. Yağlı pankreas. Ataseven H, editör. *Pankreas ve Hastalıkları-II*. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2018.p.39-41.
- Ersoy Ö. Lipid metabolizma bozuklukları ve gastrointestinal sistem. Kızıldaş Ş, editör. *Sistemik Hastalıklarda Gastrointestinal Sistem Tutulumu*. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2021. p.75-83.